

Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimas: kaip efektyviai padėti vaikui mokytis



paskaita

2025-04-08

lektorius Evaldas Karmaza

Tema apima mažiausiai tris svarbias sferas:

- Teisinis reglamentavimas
- Administraciniai ir bendruomenės sutarimai
- Psichologiniai/socialiniai veiksniai



Mokykla turi savo veidą ir prioritetus?

Kaip pasirinkti:

1. Užrašykite visus tikslus ant popieriaus lapelių
2. Išmeskite juos į orą
3. Pagaukite tris
4. Sveikiname! Turite savo prioritetus

O dabar rimtai...

Prioritetų nustatymas yra sudėtingas procesas, reikalaujantis gilios analizės ir diskusijų. Štai keletas patarimų:

1. **Įvertinkite bendruomenės poreikius:** ką sako mokiniai, tėvai, mokytojai?
2. **Atsižvelkite į mokyklos kontekstą:** kur jūsų mokykla yra stipri? Kur reikia tobulėti?
3. **Pagalvokite apie ilgalaikę perspektyvą:** Kokie įgūdžiai bus svarbūs ateityje?
4. **Neužmirškite balanso:** Kaip derinti akademinius, socialinius ir emocinius poreikius?

Atminkite, kad prioritetai nereiškia, jog kiti tikslai yra visiškai ignoruojami. Tai reiškia, kad jūs skirate daugiau dėmesio, resursų ir energijos tiems 1-3 prioritetams, bet vis tiek dirbate ir kitose srityse.



Jūsų pasirinkimai:

1. **Paruošimas universitetui.** Nes kas gi nenori, kad jų mokykla taptų "mini Harvardo" filialu?
2. **Sveikatos ugdymas.** Sveiki vaikai = laimingi tėvai (ir mažiau skambučių dėl slogos)
3. **Bendruomenės kūrimas.** Nes socialiniai įgūdžiai yra svarbūs... bent jau kol neišrado teleportacijos
4. **Emocinė gerovė.** Laimingi vaikai = laiminga mokykla (ir mažiau susitikimų su psichologu)
5. **Kūrybiškumo skatinimas.** Nes pasauliui reikia daugiau menininkų... ir mažiau buhalterių?
6. **Pilietiškumo ugdymas.** Kad mokiniai žinotų, jog yra ir kiti žmonės šioje planetoje
7. **Lyderystės skatinimas.** Nes kiekvienas vaikas yra potencialus CEO... ar bent jau Instagram nuomonės formuotojas.
8. **Skaitmeninis raštingumas.** Kad vaikai galėtų ne tik žaisti, bet ir programuoti savo kompiuterinius žaidimus.

Seimas patvirtino Lietuvos ateities viziją „Lietuva 2050“

„Lietuva 2050“ pakeis iki šiol galiojusią Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“.

Patvirtinus šį dokumentą baigta kurti naujoji strateginio valdymo sistema.

„Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ yra apie mūsų piliečių, bendruomenių ir organizacijų savanorišką įsipareigojimą gyvenimui ir kūrybai demokratinėje Lietuvoje ir jos nuolatinį stiprinimą. Nepaisant kai kurių išliekančių, taip pat ir globalių iššūkių, taip saugiai ir gerai Lietuva niekada dar nėra gyvenusi. Tačiau mūsų piliečių ir vizijos bendrakūrėjų lūkesčiai dėl ateities yra dar didesni – ateities Lietuva matoma ne tik kaip klestinti valstybė, bet ir aktyvi tarptautinės bendruomenės narė, pavyzdys kitoms valstybėms.

Pagrindines vizijos vertybines nuostatas atspindi jos trumpoji formuluotė – „**Kelrodė Lietuva: valstybė, kurioje noriu gyventi ir kurti. Valstybė, kurią noriu saugoti**“.



**Lietuva
2050**

„Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“

**Kelrodė Lietuva:
valstybė, kurioje noriu
gyventi ir kurti.**

Valstybė, kurią noriu saugoti



2050 m. pasaulis ir Lietuva neišvengiamai atrodys kitaip. Nuolat kuriama ir perkuriama ateitis neturi ir negali turėti konkretaus pavidalo: dabartyje visada telpa daugybė galimų ateičių. Tačiau galimų ateičių aibę riboja jau šiandien matomi globalūs pokyčiai, o mūsų pastangos kurti savo ateitį – istoriškai susiformavusios mūsų šalies stiprybės ir silpnybės.

2.1. Laimės balas
(1–10 balų skalė)

6,763 balo
(2020–2022
vidurkis)

m. ES 27 – 6,625 balo
(Suomija
7,804 balo)

11 vieta ES
arba 20 vieta iš
137 šalių

5 vieta ES
arba 10 vieta
pasaulyje

JT „World Happiness Report“, remiantis „Gallup World Poll“ tyrimo duomenimis⁽⁴⁾

Kiti stebimi rodikliai:

2.2. Patenkintų savo gyvenimu gyventojų dalis (labai patenkintų ir greičiau patenkintų)⁽⁵⁾

77 proc. (2023 m.)

ES 27 – 83 proc.
(Danija – 98 proc.)

22 vieta ES

95 proc.

5 vieta ES

Lietuvos socialinis tyrimas (toliau – LIST) (pradinės reikšmės – Eurobarometro apklausa)⁽⁶⁾

• Pagrindiniai aspektai:

1. Asmenybės ūgtis

1. Asmenybės branda.
2. Pasiekimai.
3. Pažanga.

2. Gyvenimas mokykloje: saviraiškus dalyvavimas.

Vyrauja darna, humaniški santykiai, tolerancija ir geranoriškumas.

3. Ugdymasis (mokymasis): dialogiškas ir tyrinėjantis.

4. Ugdymas (mokymas): paremiantis ugdymąsi (mokymąsi).

5. Darbuotojai: asmenybių įvairovė.

6. Mokyklos bendruomenė: besimokanti organizacija.

7. Lyderystė ir vadyba: įgalinančios.

8. Ugdymo(si) aplinka: dinamiška, atvira ir funkcionali.

1. nuo tradicinių klasių erdvių pereinama prie „klasių be sienų“: ugdymo(si) procesas gali vykti ir koridoriuose, vestibuluose, bibliotekoje, mokyklos kieme ir kitose vidinėse bei išorinėse mokyklos erdvėse.

9. Vietos bendruomenė... įsipareigojus

Geros mokyklos koncepcija

- „Veiklos aspektai neturėtų būti standartizuojami visoms šalies mokykloms, o jų vertinimas neturi būti per daug sureikšminamas ir negali tapti svarbesnis už mokyklos misijos vertinimą. Tokiu požiūriu į mokyklos veiklos organizavimą siekiama paskatinti mokyklos bendruomenes „išrasti“ mokyklą, kuriant jos veiklos modelius, aplinkas ir ugdymo būdus.“

ĮTRAUKTIES PRINCIPO ĮGYVENDINIMO GAIRĖS MOKYKLOJE (ĮTRAUKTIES PRINCIPO GAIRĖS)

Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencija (2006), Europos Tarybos numatyti strateginiai teisingumo švietime įgyvendinimo uždaviniai skatina visose šalyse diegti inkliuzinio švietimo politiką.

LR Švietimo įstatyme (2011) akcentuojama, kad Lietuvoje inkliuzinis ugdymas yra svarbiausias švietimo sistemos politinis siekis. LR Švietimo įstatyme akcentuojama, kad ugdymo prieinamumas – tai galimybė mokytis saugioje, tinkamoje edukacinėje aplinkoje, kurioje kiekvienas ugdomas pagal jo galimybes, poreikius bei polinkius.

Remiantis Europos specialiojo ir inkliuzinio ugdymo plėtros agentūros pozicija, svarbiausia įtraukiojo ugdymo sistemų vizija yra užtikrinti, kad visų amžiaus grupių besimokantiems asmenims kartu su bendraamžiais vietos bendruomenėje būtų suteiktos prasmingos ir labai kokybiškos švietimo galimybės.

Daugiau - <https://www.nsa.smm.lt/itrauktis-ugdyme/>



Teisiniai aspektai:

- **Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas** nustato, kad tėvai (globėjai, rūpintojai) yra švietimo proceso dalyviai. Tėvai turi teisę dalyvauti mokyklos savivaldoje, gauti informaciją apie vaiko ugdymąsi, mokymosi sąlygas ir rezultatus. Mokyklos privalo informuoti tėvus apie jų vaikų mokymosi pasiekimus, elgesį ir ugdymosi poreikius.
- **Geros mokyklos koncepcija** pabrėžia, kad mokykla turi kurti ir palaikyti nuolatinius ryšius su tėvais. Skatina tėvų įsitraukimą į mokyklos gyvenimą ir sprendimų priėmimą.
- **Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo metodika** numato, kad tėvų įsitraukimas yra vienas iš mokyklos veiklos kokybės vertinimo kriterijų.
- **Mokyklos nuostatai:** kiekviena mokykla savo nuostatuose turi apibrėžti bendradarbiavimo su tėvais formas ir būdus.
- **Vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašas** numato, kad tėvai turi būti įtraukiami į vaiko gerovės užtikrinimo procesus mokykloje.
- **Asmens duomenų apsaugos reglamentas (BDAR)** reglamentuoja, kaip mokyklos turi tvarkyti ir saugoti mokinių ir jų tėvų asmens duomenis.
- **Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata** pabrėžia, kad tėvai turi būti nuolat informuojami apie vaiko pažangą ir pasiekimus.



49 straipsnis. Mokytojo teisės

1. Mokytojas turi teisę:

- 1) siūlyti savo individualias programas; **pasirinkti pedagoginės veiklos būdus ir formas**;
- 2) ne mažiau kaip **5 dienas** per metus **dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo programose** ir renginiuose;
- 3) būti atestuotas ir įgyti kvalifikacinę kategoriją švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka;
- 4) **dirbti savitarpio pagarba grįstoje, psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugioje aplinkoje, būti apsaugotam nuo bet kokio smurto**, turėti higienos reikalavimus atitinkančią ir tinkamai aprūpintą darbo vietą, gauti informacinę, ekspertinę, konsultacinę ir psichologinę pagalbą pedagoginėje psichologinėje tarnyboje arba iš psichologinės pagalbos teikėjo, su kuriuo savivaldybės vykdomoji institucija yra sudariusi sutartį dėl psichologinės pagalbos teikimo;
- 4¹) į nešališką mokytojo darbo vertinimą, teisingą apmokėjimą už darbą;
- 5) dalyvauti mokyklos savivaldoje ir profesinės sąjungos veikloje;
- 6) **siūlyti mokyklos vadovui** Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo nustatyta tvarka kreiptis dėl minimalios ar vidutinės priežiūros priemonės vaikui skyrimo, taip pat siūlyti mokyklos vadovui skirti vaikui už švietimo įstaigos vidaus tvarkos taisyklių ir mokinio elgesio normų pažeidimus **drausmines auklėjamojo poveikio priemones, nurodytas švietimo įstaigos vidaus tvarką nustatančiuose dokumentuose**;
- 6¹) įstatymų nustatyta tvarka ginti savo teises;
- 7) naudotis kitomis Profesinio mokymo įstatymo, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo ir kitų įstatymų nustatytomis teisėmis.



49 straipsnis. ... ir pareigos

2. Mokytojas privalo:

- 1) **užtikrinti ugdomų mokinių saugumą, geros kokybės ugdymą**;
- 2) ugdyti tvirtas mokinių dorovės, pilietines, tautines ir patriotines nuostatas, pagarbą Lietuvos valstybei, Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos istorijai, lietuvių kalbai, valstybės simboliams, visuomenei, tėvams, savo kultūriniam identitetui, laiduoti mokinių asmenybės galių plėtotę, suprantamai ir aiškiai, taisyklinga lietuvių kalba perteikti ugdymo turinį, kai teisės aktais nustatyta, kad atitinkamas ugdymo turinys perteikiamas lietuvių kalba;
- 3) **laikytis švietimo įstaigų nusistatytų etikos normų** ir švietimo įstaigos vidaus tvarką nustatančių dokumentų reikalavimų, savo veiksmais ir elgesiu nediskredituoti mokyklos, gerbti Lietuvos valstybę, Lietuvos Respublikos Konstituciją, Lietuvos istoriją, lietuvių kalbą, visuomenę ir valstybės simbolius, žmogaus teises ir pagrindines laisves;
- 4) tobulinti savo kvalifikaciją **prioritetinėse kvalifikacijos tobulinimo srityse**, kurias tvirtina švietimo, mokslo ir sporto ministras;
- 5) ugdyti remdamasis mokinių gebėjimais ir polinkiais, **stiprinti mokymosi motyvaciją ir pasitikėjimą savo gebėjimais**, suteikti pagalbą mokiniams, turintiems ugdymosi, mokymosi sunkumų ir specialiųjų ugdymosi poreikių, pritaikyti jiems dalyko programą, turinį, metodus;
- 6) **nešališkai vertinti** mokinių mokymosi pasiekimus ir nuolat juos informuoti apie mokymosi pažangą;
- 7) **mokyklos nustatyta tvarka informuoti tėvus** (globėjus, rūpintojus) **apie jų vaiko būklę, ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, mokyklos lankymą ir elgesį**, taip pat **informuoti švietimo įstaigos vadovą apie pastebėtą smurto atvejį**;
- 8) **bendradarbiauti su kitais mokytojais**, kad būtų pasiekti mokymo tikslai;
- 9) **gerbti mokinį kaip asmenį**, nepažeisti jo teisių ir teisėtų interesų;
- 10) vykdyti kitas Profesinio mokymo įstatymo, Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo nustatytas pareigas.





46 straipsnis. Mokinio teisės ir pareigos

1. Mokinys turi teisę:

- 1) nemokamai gauti informaciją apie veikiančias mokyklas, švietimo programas, mokymosi formas;
- 1¹) ikimokyklinį, priešmokyklinį, pradinį, pagrindinį ir vidurinį ugdymą;
- 2) pagal savo gebėjimus ir poreikius mokytis mokykloje, savarankiškai mokytis ir įgyti išsilavinimą, kvalifikaciją;
- 3) sulaukęs 14 metų, savarankiškai pasirinkti dorinio ugdymo (tikybos arba etikos) programą;
- 4) **gauti geros kokybės švietimą;**
- 5) pasirinkti formaliojo švietimo programas papildančius ir jo saviraiškos poreikius tenkinančius šių programų modulius, pasirenkamųjų dalykų programas, kursus;
- 6) į apsaugą nuo smurto, psichologinę, specialiąją pedagoginę, specialiąją, socialinę pedagoginę pagalbą, profesinį orientavimą ir švietimo informacinę pagalbą, sveikatos priežiūrą mokykloje, **informaciją apie savo pasiekimų vertinimą ir kitą su mokymusi susijusią informaciją;**
- 7) **mokytis** savitarpio pagarba grįstoje, psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai **saugioje aplinkoje**, turėti higienos reikalavimus atitinkančius mokymosi krūvį ir aplinką;
- 8) į **nešališką mokymosi pasiekimų įvertinimą;**
- 9) dalyvauti mokyklos savivaldoje;
- 10) įstatymų nustatyta tvarka ginti savo teises;
- 11) naudotis kitomis Profesinio mokymo įstatymo ar Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo ir kitų įstatymų nustatytais teisėmis;
- 12) į nuoseklų ir ilgalaikį socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą mokykloje;
- 13) į akademines atostogas dėl ligos, gydytojų konsultacinei komisijai rekomendavus, arba nėštumo ir gimdymo ar atostogų vaikui prižiūrėti metu, neprarandant mokinio statuso ir teisės po akademinių atostogų tęsti mokymąsi toje mokykloje, kurioje mokėsi prieš akademines atostogas.

46 straipsnis. Mokinio teisės ir pareigos

2. Mokinys privalo:

- 1) **sudarius mokymo sutartį, laikytis visų jos sąlygų, mokyklos vidaus tvarką nustatančių dokumentų reikalavimų**, savo veiksmais ir elgesiu nediskredituoti mokyklos;
- 2) **reguliariai lankyti mokyklą**, be pateisinamos priežasties nepraleisti pamokų ir kitų privalomų ugdymo proceso užsiėmimų;
- 3) nuosekliai ir **stropiai mokytis, atlikti mokytojo pateiktas mokymosi užduotis;**
- 4) gerbti Lietuvos valstybę, Lietuvos Respublikos Konstituciją, Lietuvos istoriją, lietuvių kalbą, visuomenę ir valstybės simbolius, žmogaus teises ir pagrindines laisves;
- 5) **laikytis mokinio elgesio normų, gerbti mokytojus ir kitus mokyklos bendruomenės narius**, nepažeisti jų teisių ir teisėtų interesų;
- 6) mokytis pagal priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas iki 16 metų;
- 7) dalyvauti nuoseklioje ir ilgalaikėje prevencinėse programose, pranešti apie emocinio ir fizinio smurto atvejus suaugusiems, **nekelti pavojaus savo ir kitų asmenų sveikatai, saugumui ir gyvybei.**



47 straipsnis. Tėvų (globėjų, rūpintojų) teisės ir pareigos

1. Tėvai (globėjai, rūpintojai) turi teisę:

- 1) nemokamai gauti informaciją apie veikiančias mokyklas, švietimo programas, mokymo formas, mokykloje vykdomas su vertybinių nuostatų ugdymu susijusias programas ir veiklas;
- 2) dalyvauti parenkant (prireikus parinkti) vaikui ugdymo programą, formą, mokyklą ar kitą švietimo teikėją;
- 3) **gauti informaciją apie vaiko būklę, ugdymo ir ugdymosi poreikius, pažangą, mokyklos lankymą ir elgesį, po mokymosi pasiekimų patikrinimų gauti rekomendacijas dėl vaiko mokymosi pasiekimų gerinimo;**
- 4) dalyvauti **mokyklos savivaldoje ir mokyklos bendruomenės susirinkimuose** aptariant svarbius mokyklos klausimus ir **mokyklos vadovo metų veiklos ataskaitą;**
- 5) dalyvauti įvertinant vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius ir gauti **išsamią informaciją apie įvertinimo rezultatus;**
- 6) leisti vaiką mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą ne vėliau, negu vaikui tais kalendoriniais metais sueina 6 metai, o pagal pradinio ugdymo programą – ne vėliau, negu vaikui tais kalendoriniais metais sueina 7 metai;
- 7) tėvai (globėjai) turi teisę kreiptis į pedagoginę psichologinę tarnybą arba švietimo pagalbos tarnybą, kurios aptarnavimo teritorijoje yra švietimo teikėjas, dėl 5 metų vaiko brandumo ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą vertinimo ir ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo kreipimosi dienos gauti iš šių tarnybų rekomendacijas dėl vaiko pasirengimo mokytis;
- 8) **reikalauti, kad vaikui būtų teikiamas geros kokybės ugdymas;**
- 9) naudotis kitų įstatymų nustatytais teisėmis ir įstatymų nustatyta tvarka ginti savo teises.



47 straipsnis. Tėvų (globėjų, rūpintojų) teisės ir pareigos

2. Tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo:

- 1) vaiką, kuriam tais kalendoriniais metais iki balandžio 30 dienos yra suėję 5 metai, leisti mokytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą, išskyrus šio įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje numatytus atvejus, vaiką, kuriam tais kalendoriniais metais iki balandžio 30 dienos yra suėję 6 metai, leisti mokytis pagal pradinio ugdymo programą, išskyrus šio įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje numatytus atvejus;
- 2) sudaryti vaikui sveikas ir saugias gyvenimo sąlygas, gerbti vaiko asmenybę, apsaugoti jį nuo smurto, prievartos ir išnaudojimo, užtikrinti, kad vaiko sveikata būtų patikrinta laiku;
- 3) **bendradarbiauti su mokyklos vadovu, kitu švietimo teikėju, mokytojais, kitais specialistais, teikiančiais specialiąją, psichologinę, socialinę pedagoginę, specialiąją pedagoginę pagalbą, sveikatos priežiūrą, sprendžiant vaiko ugdymosi klausimus ir vykdyti jų rekomendacijas. Vaikui smurtaujant ar patiriant smurtą, kartu su vaiku psichologo nurodytu laiku atvykti į konsultaciją;**
- 4) parinkti savo vaikams iki 14 metų dorinio ugdymo (tikiybės arba etikos) programą;
- 5) ugdyti vaiko vertybines orientacijas, **kontroliuoti ir koreguoti jo elgesį**, ugdyti pagarbą Lietuvos valstybei, Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos istorijai, lietuvių kalbai, visuomenei ir valstybės simboliams;
- 6) **užtikrinti** vaiko parengimą mokyklai, jo **nuoseklų ir stropų mokymąsi, mokymosi užduočių atlikimą** pagal priešmokyklinio, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas iki 16 metų;
- 7) **užtikrinti vaiko punctualų ir reguliarių mokyklos lankymą, pamokų ir kitų privalomų ugdymo proceso užsiėmimų nepraleidimą** be pateisinamos priežasties; jeigu vaikas negali atvykti į mokyklą, nedelsdami informuoti mokyklos administraciją ar jos įgaliotus asmenis;
- 8) dalyvauti parenkant vaikui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo programą ir mokyklą;
- 9) **pranešti mokyklos vadovui apie žinomą smurto švietimo įstaigoje atvejį;**
- 10) **gerbti mokytojus ir kitus mokyklos bendruomenės narius, nepažeisti jų teisių ir teisėtų interesų.**

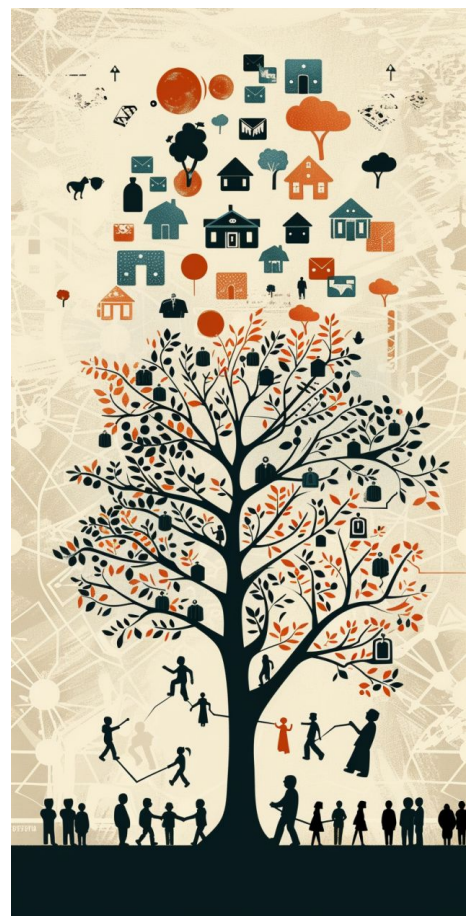


Estafetę perima klasės vadovai

Sveikiname jus, laiminguosius išrinktuosius, gavusius ypatingą privilegiją tapti pagrindine tėvų skambučių, žinučių ir netikėtų vizitų priėmimo stotimi! Jūs – tarsi švyturys audringoje tėvų jūroje, šviečiantis 24/7 be jokių atostogų ar pietų pertraukų.

Tik jūs turite tą ypatingą galią išklausti 30 skirtingų nuomonių apie tai, kodėl Petriukas neturėtų sėdėti šalia Onutės, ir išlikti su šypsena veide. Jūsų kantrybė bus išbandyta, nervai – grūdinami, o kavos suvartojimas tikriausiai padvigubės.

Bet nenusiminkite! Už kiekvieno reiklaus tėvelio slypi galimybė tapti geresniu diplomatu nei Jungtinių Tautų generalinis sekretorius. Už kiekvieno ilgo el. laiško – proga patobulinti savo skaitymo greitį ir atsakymo rašymo įgūdžius.



Nuo pirmųjų susitikimų – informacija ir sutarimai

Kalendorius

- Mokslo metų pradžios ir pabaigos datos
- Atostogų laikotarpiai (rudens, žiemos, pavasario)
- Svarbių renginių datos (šventės, projektų pristatymai, ekskursijos)
- Tėvų susirinkimų ir individualių konsultacijų tvarkaraštis

Grafikai ir laikai

- Pamokų tvarkaraštis
- Neformalaus ugdymo užsiėmimų laikai
- Konsultacijų su mokytojais valandos
- Valgyklos darbo laikas
- Bibliotekos darbo valandos

Įstaigos taisyklės

- Mokyklos vidaus tvarkos taisyklės
- Mokinių elgesio kodeksas
- Lankomumo politika ir pateisinamų priežasčių procedūros
- Vertinimo sistema ir kriterijų paaiškinimas
- Elektroninio dienyno naudojimo taisyklės

Gimtadieniai

- Mokyklos pozicija dėl gimtadienių šventimo klasėje
- Dovanų politika (jei taikoma)
- Pasiūlymai, kaip švęsti įtraukiant visus, bet nesukeliant finansinės naštos

Aprangos taisyklės

- Kasdienės aprangos reikalavimai
- Uniformos dėvėjimo taisyklės (jei taikoma)
- Fizinio ugdymo pamokų apranga
- Švenčių ir renginių aprangos kodas

Užsiėmimai namuose

- Namų darbų politika ir apimtis
- Tėvų vaidmuo padedant vaikams su namų darbais
- Rekomenduojamos mokymosi strategijos namuose
- Papildomų mokymosi išteklių pristatymas (pvz., internetinės platformos)



METODAI

"Gera komunikacija su tėvais – tarsi tiltas: kuo stipresnis, tuo sunkesni krūvi atlaikys."

Tėvų diena.

Visą dieną tėvai gali užėiti bet kur ir kalbinti bet ką

Užimti tėvai turi nedaug galimybių sužinoti kaip sekasi jų vaikui mokykloje. Apie tai jie šiek tiek sužino, kiek vaikas papasakoja grįžęs namo.

Tam, kad būtų užpildyta ši spraga, naudinga turėti taip vadinamą "Tėvų dieną".

Tėvų diena tai ne tik laikas, skirtas stebėti, ką vaikas daro, bet ir sužinoti apie jį daugiau.

Taip pat tai yra galimybė pamatyti mokyklą "iš vidaus".

Tėvai turi galimybę sužinoti apie ugdymo principus ir metodus, taikomus pas jus.

Rekomenduojama apie **Tėvų dieną** pranešti iš anksto. Idealiu atveju tėvai galėtų pamatyti visas patalpas. Arba nustatyti tam tikras "stebėjimo" vietas

TĖVAI MOKO VAIKUS (Dalyvavimas ugdymo procese)

Karts nuo karto naudinga prašyti tėvų tiesiogiai įsitraukti į vaikų ugdymą:

1. **skaityti knygas vaikams**
2. **surengti koncertus/spektaklius**
3. **tėvai gali inicijuoti “maisto gaminimo” dieną įtraukiant į procesą ir vaikus**

Toks tėvų įsitraukimas į ugdymą ir naujos veiklos labai įtraukia vaikus. Tai taip pat padidina vaikų motyvaciją mokytis, kuomet jo tėtis ar mama tampa mokytojais.

Planuodami tokias veiklas, tėvai bendrauja tarpusavyje ir dalinasi tokios veiklos iššūkiais vienas su kitu, ir tokiu būdu gerina tarpusavio paramą vienas kitam.

Mažiau įprastos bendravimo formos

- **"Tėvų talentų bankas"**: tėvai užsiregistruoja su savo profesinėmis ar hobiaus kompetencijomis, kurias mokytojai gali pasitelkti pamokose ar projektuose.
- **Virtualūs "Pusryčiai su mokytoju"**: kas mėnesį organizuojamas neformalus virtualus pokalbis su mokytoju prie rytinės kavos.
- **"Šeimos iššūkių" programa**: klasė skelbia mėnesio iššūkį (pvz., perskaityti knygą, išbandyti naują sportą), kurį šeimos įveikia kartu.
- **"Tėvų mokykla"**: seminarų ciklas tėvams aktualiomis temomis (pvz., vaikų psichologija, skaitmeninis raštingumas).
- **"Kartų dialogas"**: renginys, kuriame mokiniai ir tėvai dalinasi savo kartos patirtimis ir požiūriais.
- **"Šeimos istorijų" projektas**: mokiniai su tėvais kuria savo šeimos istorijos pristatymus klasei.
- **"Virtualus šeimos muziejus"**: internetinė platforma, kurioje šeimos gali dalintis savo kultūros, tradicijų eksponatais.
- **"Tėvų-vaikų debatų klubas"**: organizuojami debatai aktualiomis temomis, kur tėvai ir vaikai atstovauja skirtingas pozicijas.
- **"Žalioji klasė"**: tėvai ir mokiniai kartu kuria ir prižiūri mokyklos sodą ar ekologinį projektą.
- **"Profesijų savaitė"**: tėvai veda trumpas virtualias ar realias pamokas apie savo profesijas.

Su mokyklos mokytojais yra gerai aptarti ir jūsų vaiku norą/nenorą mokytis

1. Kaip jūsų manymu jūsų vaikas **vertina mokymąsi** mokykloje?
2. Kokie mokomieji dalykai **labiausiai domina** jūsų vaiką? Kokie mažiau?
3. Ar pastebėjote **pokyčių** jūsų vaiko **požiūryje** į mokymąsi per pastaruosius mėnesius ar metus?
4. Kaip jūsų vaikas **reaguoja į sunkumus** mokymosi metu? Ar jis yra linkęs **pasiduoti**, ar ieško būdų **įveikti iššūkį**?
5. Ar yra **konkrečių veiksmų** namuose ar mokykloje, kurie **gali paveikti** jūsų vaiko motyvaciją mokytis?
6. Kaip jūsų vaikas **vertina savo paties** mokymosi rezultatus? Ar jis pasitiki savo gebėjimais?
7. Ar jūsų vaikas **nori dalyvauti mokyklinėje veikloje** arba papildomose pamokose, kurios **nėra privalomos**?
8. Koks jūsų vaiko **požiūris** į namų darbus? Ar jis juos daro **savarankiškai** ar dažnai **prašo pagalbos**?
9. Ar yra situacijų, kai jūsų vaikui **sunku susikaupti** mokantis? Jei taip, pateikite bent vieną pavyzdį
10. Kalbant apie mokyklos **pagalbą skatinant** vaiko motyvaciją mokytis, **kokios pagalbos** tikėtumėtės?



Tai nėra malonu, kai iš mokytojo išgirsti

1. "Pastebėjau, kad jūsų sūnus (ar dukra) pastaruoju metu **dažnai nepadarė namų darbų.**"
2. "Man kelią susirūpinimą tai, kad jūsų vaikas **dažnai neįsitraukia ir nesusikaupia** pamokų metu."
3. "Jūsų paauglys **atrodo nemotyvuotas** kai kuriose pamokose. Gal galėtume aptarti, kaip galėtume jam padėti?"
4. "Pastebėjau, kad jūsų vaikui **sunku pradėti darbą pamokose**, nors jis turi visus reikalingus išteklius."
5. "Manau, kad jūsų paaugliui gali **trukti pasitikėjimo savimi** mokymosi srityje. Gal galėtume aptarti būdus, kaip jam **suteikti daugiau pasitikėjimo**?"
6. "Jūsų sūnus (ar dukra) atrodo **nusivylęs ir nepatenkintas** mokykla. Ar jums teko su juo kalbėti apie tai?"
7. "Man rūpi jūsų **vaiko pažangos nebuvimas** kai kuriose srityse. Ar yra būdų, kaip galėčiau jums padėti skatinti jo motyvaciją?"
8. "Nori jus informuoti, kad jūsų paauglys **retai aktyviai dalyvauja** pamokose ar diskusijose."
9. "Mano susirūpinimą kelia tai, kad jūsų **vaikas dažnai pasirenka lengvesnius** uždavinius, **vengdamas** sudėtingesnių **iššūkių.**"
10. "Gal galėtume susitikti ir aptarti būdus, kaip **padėti jūsų vaikui atrasti** motyvaciją mokytis?"



Vėliau ne kartą išgirsite ir iš savo paauglio, kodėl nepadarė, nenori...



"Man to **nereikia**."

"Mokytis yra **nuobodu**."

"Man **nesiseka**, tai kam dar stengtis?"

"Mokykloje ir taip **nieko** neišmokau."

"Vis tiek niekam tai **nejdomu**."

"Man to **nereikės**, kai užaugsiu."

"Kodėl aš **turiu** tai daryti, jei kiti to **nedaro**?"

"Manau, ši mokykla man **netinka**."

"Mokytojai manęs **nesupranta**."

"Aš tiesiog **negaliu** susikaupti."



Bet nenuvertinkime jų teiginių ir argumentų

1. **"Dabar yra kita era.** Žmonės sėkmingai dirba ir gyvena be aukštojo išsilavinimo."
2. **"Dažnai tie, kurie nepriklauso tradicinei mokyklos sistemai, tampa labiausiai sėkmingais."**
3. **"Aš noriu kurti, o mokykla riboja mano kūrybiškumą."**
4. **"Man reikia praktikos, o ne teorijos.** Noriu dirbti ir mokytis iš patirties, o ne skaityti knygas."
5. **"Yra tiek daug informacijos internete.** Jei man kada nors reikės ką nors sužinoti, aš lengvai tai susirasiu internete."
6. **"Mokykloje patiriu daug streso, o tai daro mane nelaimingu.** Manau, kad laimingas gyvenimas yra svarbiau nei diplomai."
7. **"Aš noriu keliauti ir mokytis apie pasaulį iš tikrosios patirties, o ne sėdėdamas klasėje."**
8. **"Manau, kad šiuolaikinė mokyklos sistema yra pasenusi ir neatspindi tikrosios gyvenimo realybės."**
9. **"Aš jau turiu verslo idėją, kurią noriu pradėti dabar.** Kuo ilgiau lauksiu, tuo mažiau galimybių bus."
10. **"Mokykla man neteikia to, ko man reikia.** Noriu ieškoti alternatyvų."

Paskui pagalvoji, o gal viskas gerai su mano vaiku, gal su mokykla ne viskas tvarkoj?



1. "Manome, kad jis **patiria didelį stresą** dėl kitų gyvenimo aspektų, kurie trukdo jam susikaupti mokykloje."
2. "Mes **bandome padėti** namuose, bet pastebėjome, kad jam **sunkiai sekasi** tam tikri dalykai."
3. "Jis patiria tam tikrų **asmeninių problemų**, kurias šiuo metu sprendžiame."
4. "Manau, kad **mokykla neparuošia** mokinių realiam **gyvenimui**. Kodėl jis turėtų mokytis to, ko jam neprireiks?"
5. "Kai kuriuose dalykuose jis **tiesiog nėra stiprus**, ir mes nežinome, kaip jam padėti."
6. "Galbūt **problema su mokytojais**, o ne su mano vaiku?"
7. "Mūsų šeimoje dabar **sunkus laikotarpis**, ir tai lemia jo mokymąsi."
8. "Jei **pamokos būtų įdomesnės**, jis būtų **motyvuotas** mokytis."
9. "Jis **turi kitų** interesų ir norų, ir **mokykla nėra** jam **svarbiausia** šiuo metu."
10. "Manau, kad **mokyklos** sistema **nėra** tinkamai **pritaikyta** visiems mokiniams, ir mūsų vaikas yra vienas iš jų."



O kokia jūsų nuomonė?



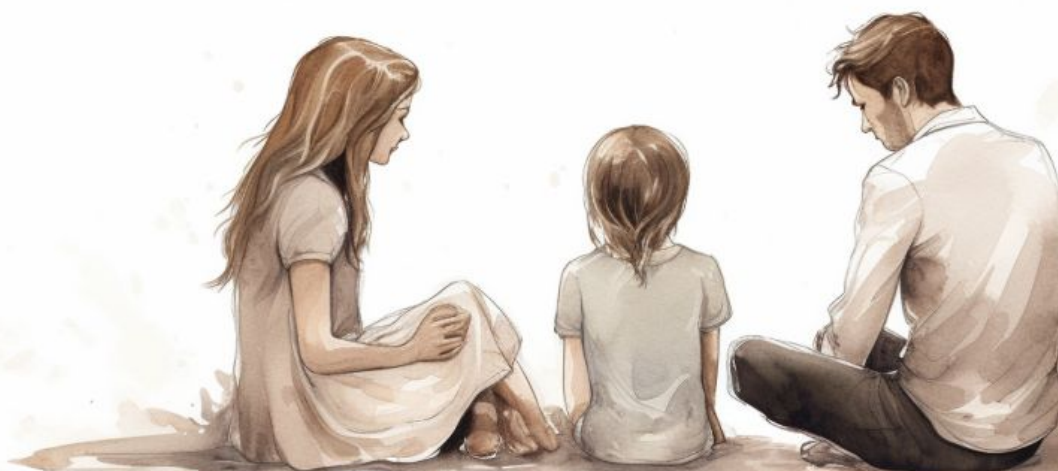


1. **Pasenusi sistema.** Daugelis mokyklų vis dar laikosi švietimo modelio, kuris buvo sukurtas **pramonės revoliucijos metu** – mokymasis pagal tvarkaraštį, suskirstymas pagal amžių, tradicinės pamokos ir pan. Tai nėra optimaliausias būdas mokytis šiandieniniam mokiniui.
2. **Standartizacija.** Dėmesys skiriamas **standartizuotam testavimui ir rezultatams**, o ne **individualiam** mokinio **ugdymui** ir kūrybiniam mąstymui.
3. **Pasenusi mokymo medžiaga.** Kai kuriose mokyklose mokymo medžiaga gali būti **pasenusi**, neatsižvelgiant į greitai kintantį pasaulį.
4. **Stresas ir spaudimas.** Dėl per didelio **dėmesio pažymiams ir testų rezultatams** kai kurie mokiniai patiria didelį stresą.
5. **Viendimensinis vertinimas.** Dažnai mokinio gebėjimai vertinami **pagal pažymius**, o ne pagal jo asmeninius pasiekimus, talentus ar įgūdžius.

1. **Socializacija.** Mokykla yra vieta, kurioje vaikai **mokosi** bendrauti, užmezga ryšius, išmoksta dirbti komandoje ir supranta socialines normas.
2. **Struktūra.** Mokykla dirba pagal **tvarkaraštį**, kuris padeda **formuoti** tvirtus darbo ir laiko valdymo **įgūdžius**.
3. **Resursai.** Mokykloje yra daug **išteklų**, tokių kaip mokytojai, bibliotekos, laboratorijos, kompiuterių kabinetai, kurie gali būti sunkiai prieinami namuose.
4. **Visuotinė išsilavinimo bazė.** Nepriklausomai nuo trūkumų, mokykla **teikia platų spektrą žinių**, nuo mokslų iki menų, kurios padeda formuoti išsilavinusią asmenybę.
5. **Saugi aplinka.** Mokykla yra **kontroliuojama aplinka**, kurioje vaikai gali mokytis **saugioje** ir rūpestingai prižiūrimoje **aplinkoje**.
6. **Motyvacija ir įžvalgos.** Mokytojai, projektai, užsiėmimai ir draugai gali **motyvuoti**, padėti atrasti naujas aistras ar sužinoti apie įvairias karjeros galimybes.
7. **Gebėjimų ir įgūdžių ugdymas.** Be pagrindinių akademinių žinių, mokykla taip pat **moko** kritinio mąstymo, problemų sprendimo, bendravimo ir kitų gyvenimiškai svarbių įgūdžių.



Visgi ką galime kaip tėvai



*Ką gi galime
pasakyti savo
vaikams?*

- "Mokykla yra tavo **ateities** pagrindas. Jei dabar investuosi **laiką ir pastangas**, ateityje tai atsipirks."
- "Mokymasis **dabar** suteiks tau daugiau galimybių **ateityje**."
- "**Tikiu tavimi ir žinau**, kad **gali pasiekti** puikių rezultatų, jei tik norėsi."
- "Tu esi **protingas ir stropus**, ir jei **pasistengsi**, gali pasiekti bet ką."
- "Mokymasis **ne visada yra lengvas**, bet džiaugsmas atradus naują dalyką yra neįkainojamas."
- "Kiekvienas **naujas** dalykas, kurį **išmoksti**, **atveria** tau naujas duris."
- "Mes esame čia, kad tau **padėtume**. Jei kils sunkumų, **pasidalink** jais su mumis, ir mes **ieškosime** sprendimo **kartu**."
- "Bet kokią problemą galima **išspręsti**. Mes **esame šalia tavęs** kiekviename tavo žingsnyje."



Ką Jums tėvai sako, dėl ko reikia mokytis?

Mokaisi dėl savęs	Dėl savo ateities	Dėl mūsų ateities
Kad ateiti darba susirasciau. :)	Dėl geros ateities	Mokaisi dėl savęs, ne dėl kitų.
Todėl, kad kažką pasiekti.	Tam, kad įstotum į norimą universitetą.	Dėl geresnės ateities.
Dėl savęs	Dėl savęs	tam, kad kiti matytų, jog baigai aukštąjį.
kad galėtum gauti geriau uždirbantį darbą	Sako, kad reikia mokytis dėl ateities	Kad įstočiau į universitetą, kad būtų lengvesnis karjeros kelias
Kad igyti aukštąjį išsilavinimą	Jei nesimokysiu, tai nedirbsiu gero darbo	Dėl savo ateities kuria pats susikursiu ir kad dėl jos reikia stengtis
Dėl savęs paties	Mokytis reikia, kad galėtum gauti gerą darbą, būtum išorpusi	



Ką Jums tėvai sako, dėl ko reikia mokytis?

Šeipsau	Reikia mokytis tik dėl savęs	dėl to kad turėčiau gera darbą
Dėl to, kad tai pravers tavo ateityje.	Dėl gerų pažymių	Jog reikia pasiekti kažką, gauti gerą darbą
Tėvai sako, kad reikia mokintis dėl savo paties ateities, kad galėčiau gerą išsilavinimą	Kad gyvenime kažką pasiekčiau ir galėčiau gerai gyventi	Kad gauti galimybę dirbti darbą kuris suteikia daug pinigų
Dėl savo ateities	Kad pasiektum daug gyvenime ir gautum gerą specialybę.	Reikia mokytis dėl savo paties ateities
Dėl savęs	Tėvai sako, be mokslo nieko nepasieksi.	Dėl savęs
Kad mokiniuosi dėl savęs, o ne dėl kitų.	Kad gerai baigtum mokyklą	Dėl savęs
		Dėl savęs

▼

◀ Page 2 of 4 ▶

Pagrindinės motyvacinės frazės

- Pasiruoši egzaminui;
- Bet kur įstosi;
- Pasaulis margsnis;
- Geriau atrodys CV;
- Bendrai ateityje gali praversti;
- Unikalumas;
- Geras išsilavinimas - brangiai parduosi;
- Platesnis akiratis;
- Gyvenimas nėra vien vartojimas;
- Savas kelias;
- Būk lietuvis (patriotiškumas)...

Vaikai “griauna” savo gyvenimus dėl paprastų fiziologinių dalykų

Pagrindinės siūlomos (ir tyrimais jau pasitvirtinančios) taisyklės:

1. **Miego trukmė - 9-11 valandų**
2. **Ekrano naudojimas pramogai - ne daugiau nei 2 val. per dieną**
3. **Mažiausiai valanda judėjimo. Bet kokio.**

- CHEO Tyrimų institutas Otavoje pastebi ryškią tendenciją, kad grynai dėl fiziologinių priežasčių vaikai tampa labiau impulsyvūs, jų tarpe pasitaiko dažnesni priklausomybių atvejai.
- Mokslininkai siūlo taip vadinamas 24 valandų Judėjimo gaires. Nes tyrimais pastebėjo, kad besilaikantieji vaikai priima sveikesnius ir geresnius sprendimus, sumažėja impulsyvumas. Šaltinis.
<https://www.sciencedaily.com/releases/2019/08/190814113931.htm>
rugpjūčio 14, 2019

ScienceDaily[®]

Your source for the latest research news

Svarbūs supratimo lūžiai:

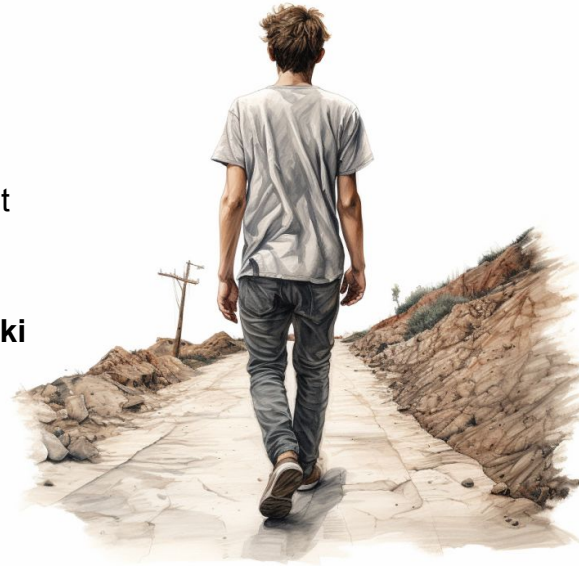
NORIU vs. REIKIA

ĮDOMU vs. NAUDINGA

ESI LAUKIAMAS vs. LAUKIAMU TAVO GEBĖJIMAI

- "Tau reikėtų žinoti, kad **suaugusiojo** gyvenimas yra **kitoks** nei mokykla. Pasaulis yra **labai daug konkurencijos**, ir, nors tai gali atrodyti bauginančiai, tu esi tam **pasirengęs**."
- "Daugelis žmonių **nori** to paties darbo, to paties universiteto, tų pačių galimybių. Tai, kas tave **išskiria**, yra tavo asmeniniai **gebėjimai, patirtis ir požiūris**."
- "Nors tai yra **konkurencinga** aplinka, tavo **stipriosios pusės ir unikalumas** yra tai, kas padarys tave **pastebimą**."
- "Gyvenimas **nėra** tik apie tai, kaip **pranokti kitus**. Tai taip pat yra tavo **asmeninis tobulėjimas ir pažanga**."
- "Dėl konkurencijos gali **jausti spaudimą**, bet nepamiršk, kad dauguma **sėkmingų žmonių nėra** tie, kurie viską daro **tobulai**, bet tai yra tie, kurie **nenuleidžia** rankų, **mokosi** iš klaidų ir **tęsia** savo kelią."
- "Pasaulis laukia **tavo gebėjimų**, o ne tavo asmenybės. Tai, **ką moki ir kaip elgiesi**, yra tai, kas **lemia** tavo sėkmę."
- "Pasiruošk šiai kelionei. **Išnaudok** visas **galimybes**, kurios tau atsiveria mokykloje ir už jos ribų, kad **ugdytum** savo gebėjimus ir pasitikėjimą."

*Tavęs niekas
nelaukia..., bet
gali pasiruošti*



“Duodu 1000 EUR ir gali eiti iš mokyklos

BET:

- Negali grįžti į mokyklą visus metus
- Negali naudotis savo giminių pagalba ir turimais turtais
- Nepriims į globos namus
- Pagalbos gali prašyti tik iš nepažįstamų žmonių
- Policija neįkalins...

Reikia tiesiog išgyventi

Kas iš klasiokų išgyvens?

Kokie gebėjimai padės išlikti?

Gyvenimo išbandymas
geriau mintyse, nei
realybėje.

- Kiek per dieną gali išnaudoti EUR? (2,73)
- Ką valgysi?
- Kur nakvosi?
- Su kuo bandysi kartu išbūti?
- Ar bandysi darbintis?



Nori gyventi savarankiškai, bet ar moka?

- Paruošti vakarienę?
- Išsiplauti indus?
- Prižiūrėti savo rūbus?
- Prisiūti sagą?
- Išsilyginti marškinius?
- Prižiūrėti augalus ar naminius gyvūnus?
- Atkimšti užsikimšusią kriauklę?
- Pakeisti padangą?
- Užkurti automobilį, sėdus akumuliatoriui?
- Suprasti žemėlapius (be GPS)?
- Išrašyti sąskaitą-faktūrą?
- Vesti savo pinigų apskaitą?
- Sumokėti visus mokesčius?
- Parašyti profesionalų laišką?
- Pristatyti save?
- Ateiti laiku?
- Pasakyti NE?

Kodėl svarbu vystyti skirtingų kategorijų gebėjimus:

- **Išgyvenimo įgūdžiai** suteikia saugumo jausmą ir pasitikėjimą savimi ekstremaliose situacijose. Jie yra mūsų evoliucinio paveldo dalis ir užtikrina bazinį išlikimą.
- **Gyvenimo įgūdžiai** leidžia efektyviai funkcionuoti visuomenėje ir spręsti kasdienes iššūkius. Jie kuria pagrindą stabiliam, savarankiškam gyvenimui.
- **Augimo ir vertės įgūdžiai** atveria duris į naujas galimybes ir leidžia realizuoti savo potencialą. Jie didina mūsų vertę darbo rinkoje ir praturtina asmeninį gyvenimą.

Esminė mintis: harmoningas visų trijų įgūdžių kategorijų vystymas sukuria tvirčiausią pagrindą pilnaverčiam, saugiam ir prasmingam gyvenimui. Aukštesnio lygio įgūdžiai remiasi žemesniojo lygio įgūdžiais – sunku kurti vertę, jei nesugebi efektyviai tvarkyti kasdienybės.

Klausimas mokiniams diskusijai: kurioje įgūdžių kategorijoje jaučiatės stipriausi, o kurioje norėtumėte tobulėti?

IŠGYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Pagrindiniai gebėjimai, leidžiantys išlikti ekstremaliose situacijose

1. Mokėjimas plaukti ir išgyventi vandenyje
2. Gebėjimas atpažinti valgomus grybus/augalus nuo nuodingų
3. Ugnies įkūrimas be degtukų/žiebtuvėlio
4. Elementari savigyna ir apsisaugojimas
5. Orientavimasis vietovėje be GPS
6. Pirmosios pagalbos suteikimas
7. Pastogės įrengimas gamtoje
8. Vandens išvalymas/filtravimas
9. Maisto gavimas gamtoje (žvejyba/medžioklė)
10. Mazgų rišimas ir virvių naudojimas
11. Orų ženklų atpažinimas ir prognozavimas
12. Pavojingų gyvūnų atpažinimas ir išvengimas
13. Gebėjimas išlikti ramiam stresinėje situacijoje
14. Žaizdų/lūžių/nušalimų gydymas lauko sąlygomis
15. Apsaugos nuo ekstremalių oro sąlygų užtikrinimas
16. Pagalbos iškvietimas neturint ryšio priemonių
17. Natūralių maisto atsargų konservavimas
18. Saugus evakuavimasis iš gaisro/potvynio zonos
19. SOS signalų perdavimas
20. Mokėjimas improvizuoti įrankius iš prieinamų medžiagų



1. Maisto gaminimas/maitinimosi planavimas
2. Namų ūkio tvarkymas (skalbimas, lyginimas, valymas)
3. Buitinių gedimų šalinimas (užsikimšusi kriauklė, perdegusi lemputė)
4. Finansų planavimas ir biudžeto laikymasis
5. Važiavimas dviračiu/automobiliu/viešuoju transportu
6. Registravimasis pas gydytoją ir sveikatos priežiūros organizavimas
7. Efektyvus laiko planavimas ir organizavimas
8. Oficialių dokumentų tvarkymas (mokesčių deklaravimas, prašymų rašymas)
9. Efektyvi komunikacija su įvairiais žmonėmis (klientų aptarnavimas, oficialios įstaigos)
10. Konfliktų sprendimas kasdieniame gyvenime
11. Pagrindinis kompiuterinis/skaitmeninis raštingumas
12. Socialinių santykių kūrimas ir palaikymas
13. Taisyklingas elektroninių laiškų rašymas
14. Savęs pristatymas oficialiose situacijose
15. Streso valdymas kasdienėse situacijose
16. Ribų nustatymas santykiuose
17. Bazinė drabužių priežiūra (sagų prisiuvimas, siūlių taisymas)
18. Pirkinių sąrašo sudarymas ir efektyvus apsipirkimas
19. Pagrindinis sveikatos raštingumas (vaistų vartojimas, simptomų atpažinimas)
20. Mokėjimas pasakyti "ne" neįaučiant kaltės

GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Kasdieniniai gebėjimai, palengvinantys savarankišką funkcionavimą:



1. Užsienio kalbų mokėjimas (bent vienos/dviejų giliai)
2. Muzikos instrumento valdymas
3. Viešasis kalbėjimas ir prezentacijų rengimas
4. Finansinis raštingumas ir investavimo pagrindai
5. Skaitmeninis/programavimo raštingumas
6. Verslumas ir verslo procesų išmanymas
7. Kūrybinis rašymas ir tekstų kūrimas
8. Kritinis mąstymas ir analizė
9. Meninis išsilavinimas (dailė, muzika, literatūra)
10. Tinklaveika ir profesinių ryšių kūrimas
11. Projektų valdymas ir organizavimas
12. Koučingo/mentorstės įgūdžiai
13. Nuolatinis mokymasis ir savišvieta
14. Kūrybiškumas ir inovatyvus problemų sprendimas
15. Tarpkultūrinis sąmoningumas ir bendravimas
16. Medijų kūrimas (fotografija, filmavimas, montavimas)
17. Asmeninio prekės ženklo formavimas
18. Derybų ir įtikinimo menas
19. Emocinis intelektas ir empatija
20. Sisteminis mąstymas ir sudėtingų reiškinių suvokimas

AUGIMO IR VERTĖS ĮGŪDŽIAI

Gebėjimai, didinantys asmeninę vertę ir atveriantys naujas galimybes





Lētas esminis pasikeitimas - nuo
automatinio vaiko vertinimo link
gebėjimų ir pasiekimų vertinimo

Mūsų šeimos žingsniai,
auginantys motyvaciją



Filmuokite, ką vaikas moka, ką vaikas sukuria

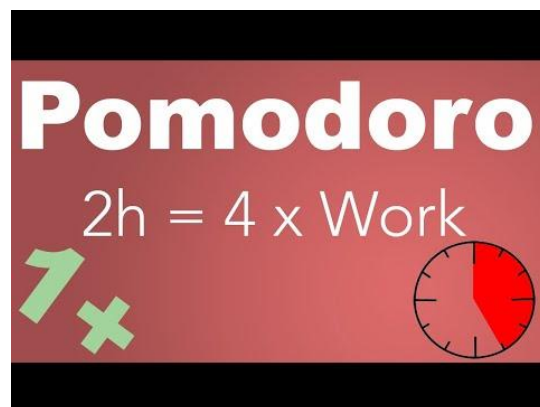
- Prašykite, kad filmukuose ar nuotraukose daugiau būtų pateikiama ne grožis ar stilius (ar net seksualumas), bet gebėjimas, kūrybiškumas, įvykiai



Idėjos dėl namų darbų darymo

„Mane jie kartais tiesiog „užknisa“. Mano kūnas tiesiog nuveda mane nuo stalo pertraukai“

1. Susidraugauti su kalendoriumi (ten išmok surašyti planus vėlandomis ir net pusvalandžiais)
2. Atrasti savo kūno produktyviausius laiko periodus (kiekvienas turi individualius poreikius)
3. Pakeisti savo mokymosi stilių (gal per daug įpratai mokytis gulėdamas, gal muzika išblaško)
4. Mokymosi vieta – jauki kajutė
5. Žadintuvas ir smėlio laikrodis – geras pagalbininkas organizuoti laiką (pradėti mokytis nuo mažų dozių, suplanuoti nedideles pertraukėles)



Patyrinėkime/užpildykime savo kalendorius tokiais aspektais:

- Įvykiai, kurie mane pakeitė
- Dienos, kai atradau žmones
- Svarbios man Lietuvos ar pasaulinės dienos
- Dienos, kai kažką atradau
- Dienos, kai išmokau
- Dienos, kai supratau
- Dienos, kai patyriau

Galimos programos:

- Google Calendar.
- Apple Calendar.
- Outlook Calendar.
- SavvyCal.
- Fantastical.
- My Study Life.
- Timepage



prieš 6 metus



prieš 11 metų



prieš 12 metų

Atraskite kalendoriaus fenomeną:

Sausis

P	A	T	K	P	Š	S
26	27	28	29	30	31	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	1	2	3	4	5

Vasaris

P	A	T	K	P	Š	S
30	31	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12

Kovas

P	A	T	K	P	Š	S
27	28	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31	1	2
3	4	5	6	7	8	9

Balandis

P	A	T	K	P	Š	S
27	28	29	30	31	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
1	2	3	4	5	6	7

Gegužė

P	A	T	K	P	Š	S
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31	1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11

Birželis

P	A	T	K	P	Š	S
29	30	31	1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	1	2
3	4	5	6	7	8	9

Liepa

P	A	T	K	P	Š	S
26	27	28	29	30	1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31	1	2	3	4	5	6

Rugpjūtis

P	A	T	K	P	Š	S
31	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10

Rugsėjis

P	A	T	K	P	Š	S
28	29	30	31	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	1
2	3	4	5	6	7	8

Spalis

P	A	T	K	P	Š	S
25	26	27	28	29	30	1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31	1	2	3	4	5

Lapkritis

P	A	T	K	P	Š	S
30	31	1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10

Gruodis

P	A	T	K	P	Š	S
27	28	29	30	1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31
1	2	3	4	5	6	7

Kalendorius - dienoraštis

Ką šiandien darei?

Kiek laiko darei?

Ką šiandien supratai apie pasaulį?

Ką šiandien supratai apie žmones?

Ką šiandien supratai apie save?

Įtraukite prizus (papildoma valanda žaidimui...):

- šiandien išmoko
- prieš mėnesį išmoko
- prieš tris mėnesius išmoko
- prieš metus išmoko



O dabar matematinė užduotis:

Kiek pas jus
namuose yra
knygų?

Ką dabar skaitote?



Kiek pas jus namuose yra knygų?

Vidutiniškai šeimose

- Lietuvoje yra 120 knygų
- Latvijoje - 154 knygos
- Estijoje - 176 knygos (*Reitingai, 2020 gegužė*)

Ar skaitote su vaikais knygas?

- Neretai būtent už knygų įdiegtą skaitymo kultūrą dėkoja savo tėvams nemažai pasiekę žmonės (Andrius Tapinas, Kristina Sabaliauskaitė, Austėja Landsbergienė ir t.t.)

Sukurkite namuose skaitymo atmosferą

- Skaitymas yra raktas į sėkmingą mokymąsi.
- Vaikai, kurie mėgsta skaityti, taip pat mėgsta ir mokytis. Ir atvirkščiai: jei vaikas nemėgsta skaityti, jis nemėgs ir mokytis.
- Skaitymas padeda vystyti turtingesnę žodyną, o taip pat apdoroti sąvokas bei vystyti komunikacinius įgūdžius. Ir dar daug kitų įgūdžių.
- Skaitymas naudingas ne tik “humanitarams”, bet ir “tiksliaukams”, nes skaitymas padeda vystyti gebėjimus visuose dalykuose.
- Padėkite vaikui pamilti skaitymą: skaitykite kartu su vaiku ir vaiku (garsiai), tegu vaikas jums skaito garsiai.
- Skirkite 20 minučių per dieną skaitymui: tai laikas, kurio metu skaito visi šeimos nariai.
- Namuose turi būti skaitymo medžiagos: žurnalai, laikraščiai, skrajutės ir t.t.
- Atminkite: skaitymas turi būti maloniu užsiėmimu, o ne bausme. Jei vaikas padarys išvadą, kad skaityti nuobodu ar dėl to, kad tai bausmė, jis nebeskaitys.

Nuoseklios rutinos padeda taupyti valios "raumenį" (Pastovūs namų darbų laikai reikalauja mažiau valios nei kasdien iš naujo versti save)

Mažų kasdienių įsipareigojimų laikymasis stiprina valią (Lovos klojimas, augintinio priežiūra, stalo padengimas - maži valios treniruokliai)

"Jei-tada" planai automatizuoja gerus įpročius ("Jei grįžtu iš mokyklos, tada pirmiausia padarau namų darbus")

Valios stiprinimas vienoje srityje perkeliamas į kitas sritis (Savidrausmė sporte padeda ugdyti savidrausmę moksluose)

Valios vystymas per kasdienines rutinas



Nustatykite "minimalaus įsipareigojimo laikotarpį" naujoms veikloms (Pvz., "Išbandome 2 mėnesius, tada galime nuspręsti, ar tęsti")

Atskirkite normalų pasipriešinimą nuo rimtų problemų (Normalu neturėti nuotaikos eiti į treniruotę, bet ne normalu jausti nerimą ar baimę)

Stebėkite ilgalaikius džiaugsmo/prasmės vs. kančios modelius (Ar vaikas po veiklos jaučiasi patenkintas, nors prieš tai priešinosi?)

Mokykite užbaigti įsipareigojimus sezonui/semestrai (Išmokti baigti įsipareigojimus yra vertinga pamoka, net jei veikla nebus tęsiama)

Kada paskatinti tęsti ir kada leisti atsisakyti



Padedantys mokytis tėvai. Padedantys klausimai.

1. Remkite **pozityvius santykius su kitais moksleiviais** (kartais tėvai per daug su vaikais kalba apie nevykusius ar sudėtingus santykius su kitais moksleiviais)
2. Palaikykite **pozityvų mokytojo įvaizdį**
3. Kalbėkite apie mokyklą ir mokymąsi pozityviai
4. Padėkite **bandyti ir klysti**, remkite tobulėjimą, bet ne tobulumą
5. „Kiek **pastangų** įdėjai?“ – šis klausimas yra svarbesnis, nei „kokį pažymį gavai“
6. Praneškite **giminėms apie vaiko sėkmes** (pvz: „mūsiškis atliko su kitais vaikais puikų Lietuvos orų prognozės projektą..“)

... nupirkus
knygas,
suteikus
asmeninį
kambarį,
aprūpinus
finansiškai...
kažkas gali
neveikti



Teorija, įpinta į praktiką



Pagrindiniai motyvaciniai teiginiai:

PATS

PASIRINK

MATYK

BŪSIU
ŠALIA



Ne viską, ko
nori, gauna iš
karto

Atidėto patenkinimo tyrimas su
3,5-6 m. vaikais (1972), dar
vadinamas Zefyro testas.
Walter Mischel.
Pastebėtos ilgalaikės sąsajos -
geresni pažymiai, įsitraukimas į
mokymąsi, net kūno masės
indeksas)

Mes jų nevežam, mes juos mylim

- Ar jūsų vaikas moka
išbūti, kai nėra ką veikti?
- Ar jūsų vaikas linkęs pats
spręsti problemas?
- Ar jūsų vaikas
prisigalvoja/susigalvoja?
- Ar jūsų vaikas nori
padaryti pagal save?



Pradinės klasės (7-10 m.)

- **Pradėkite nuo mažų, konkrečių atsakomybių:** "Tavo darbas - sudėti penale visus reikmenis vakare"
- Sukurkite vizualius priminimus ir kontrolinius sąrašus, kuriuos vaikas gali pats sekti
- Pasiūlykite pasirinkimą tarp dviejų mokymosi laikų: "Nori daryti namų darbus iškart po mokyklos ar po vakarienės?"
- Leiskite pasirinkti mokymosi vietą namuose

Vidurinės klasės (11-14 m.)

- **Pereikite nuo kasdienės kontrolės prie savaitinių peržiūrų:** "Pirmadienį kartu peržiūrėsime, ką reikia nuveikti šią savaitę"
- Įtraukite vaiką į laiko planavimą naudojant kalendorių ar planuoklę
- Leiskite pajusti natūralias pasekmes už nepadarytus darbus (ne bausmės, o realios pasekmės)
- Skatinkite naudotis mokyklos pagalbos resursais savarankiškai

Vyresnės klasės (15-18 m.)

- **Pereikite į konsultanto rolę:** "Kaip manai, koks būtų geriausias būdas pasiruošti šiam egzaminui?"
- Suteikite visišką atsakomybę už kasdienį planavimą, išlaikydami periodinius aptarimus
- Skatinkite ieškoti papildomų mokymosi šaltinių pagal individualius poreikius
- Aptarkite ilgalaikius tikslus ir kaip dabartinis mokymasis su jais siejasi

*Kaip pamažu perduoti
atsakomybę už mokymąsi
vaikui*



1. Pradėkite su "atsakomybės kopėčiomis"

- Nusibraižykite konkrečias kopėčias kiekvienai mokymosi sričiai: namų darbai, pasiruošimas kontroliniams, projektai
- Kiekvienas kopėčių laiptelis reiškia didesnę vaiko atsakomybę
- Aiškiai aptarkite, kokiame laiptelyje dabar esate, ir kada planuojate pereiti į kitą
- Pavyzdys:
 - 1 laiptelis: tėvai primena ir tikrina namų darbus kasdien
 - 2 laiptelis: vaikas užsirašo namų darbus, tėvai patikrina tik kartą per savaitę
 - 3 laiptelis: vaikas savarankiškai planuoja ir atlieka darbus, praneša tėvams tik apie didesnius projektus

2. Įveskite "konsultacijų valandas"

- Vietoj nuolatinio tikrinimo, paskirkite konkretų laiką (pvz., trečiadieniais po vakarienės), kai vaikas gali aptarti mokymosi klausimus
- Pabrėžkite, kad už klausimų ar problemų iškėlimą atsakingas pats vaikas
- Pamažu retinkite šias "konsultacijų valandas" (nuo kas dienos iki kas savaitės, vėliau - kas mėnesio)

3. Mokykite mokymo strategijų, ne tik turinio

- Pademonstruokite įvairius mokymosi būdus: konspektavimas, minčių žemėlapiai, atminties technikų naudojimas
- Padėkite vaikui atrasti sau tinkamiausią mokymosi stilių ir metodus
- Aptarkite, kaip planuoti didelius projektus, skaidant juos į mažesnes dalis
- Perduokite "mokymosi įrankių dėžę" - nuo užrašų sistemos iki informacijos paieškos metodų

*Praktiniai žingsniai
perduodant atsakomybę*

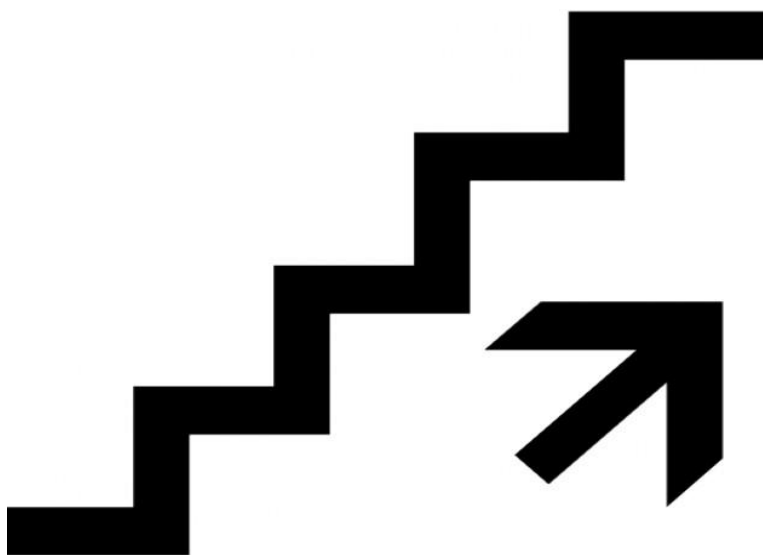


- "Tau artėja laikotarpis, kai tavo **asmeninis tobulėjimas** priklausys nuo **tavo pasirinkimų**, o ne nuo to, ką mes, **tėvai, sakome.**"
- "Tu jau esi pakankamai **brandus**, kad priimtum **sprendimus** dėl savo mokymosi ir gyvenimo krypties. Mes visada **tau padėsime**, bet dabar tai **tavo atsakomybė.**"
- "Tavo gyvenimo kelias yra **tavo rankose**. Mes visada **tau padėsime**, bet tu jau esi pakankamai **didelis**, kad eitum šiuo keliu **pats.**"
- "Tai kokia nori būti **ateityje**, priklauso nuo tavo pastangų **dabar**. Tu esi savo svajonių šeimininkė."
- "Pasaulis pilnas galimybių, bet **tu turi pasirinkti**, kuriomis iš jų pasinaudosi. Mes **tikime** tavo gebėjimais."
- "Kai būsi **suaugęs**, tavo sprendimai **turės pasekmių**. **Pradėk** dabar galvoti, **ko nori** savo gyvenime."
- "Mes stengėmės suteikti **tau įrankius**, kurių reikia **gyvenimui**. Dabar tai tavo eilė jais pasinaudoti."
- "Tu jau esi pakankamai **protingas ir brandus**, kad priimtum **savarankiškus sprendimus**. Mes **tikime**, kad padarysi geriausius pasirinkimus."
- "Kiekvienas **žingsnis**, kurį žengi **dabar**, nulems tavo **ateitį**. Mes tau **padėsime**, bet tu esi **atsakingas** už savo kelionę."
- "Mes **tikime** tavimi ir **žinome**, kad esi pasirengęs **prisiimti atsakomybę** už savo gyvenimą. Nepamiršk, kad visada **esame šalia.**"

*Pasakykite jiems tai
savais žodžiais*



Laiptai, kuriuos reiktų perlipti



1. Pasitikėti – nuolat būti atsargiam
2. Padaryti pačiam – laukti aptarnaujancio
3. Pabandyti savo iniciatyva – gėdytis
4. Padaryti geriau – pasiduoti
5. Padaryti pagal save – kopijuoti
6. Intymumas – Izoliacija (20+)
7. Bendrumas – stagnacija (26+)
8. Integralumas – neviltis... (65+)

• KAS PERLIPA/NEPERLIPA, TAMPA
MATOMA

Nuobodžiavimas skatina kūrybiškumą ir savimotyvaciją

- Kai vaikui nuobodu, jo smegenys pradeda aktyviai ieškoti prasmingos veiklos
- Tyrimai rodo, kad po nuobodžiavimo periodo žmonės sugalvoja kūrybiškesnius sprendimus
- Praktinė užduotis: kartą per savaitę sukurkite "be planų" valandą, kai vaikas turi pats sugalvoti veiklą

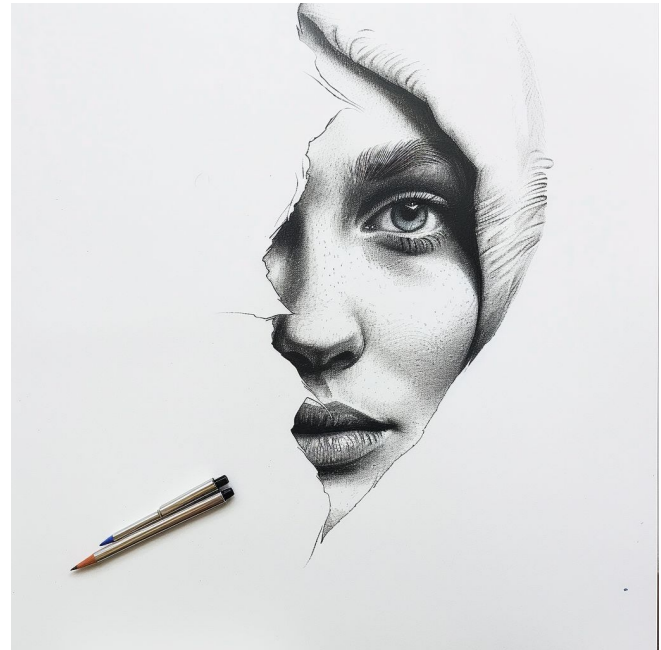
Nuobodžiavimas treniruoja gebėjimą būti su savo mintimis

- Šiuolaikiniams vaikams trūksta vidinės ramybės - jie įpratę prie nuolatinės išorinės stimuliacijos
- Leiskite vaikui "nuobodžiauti" tik su savo mintimis 15 minučių per dieną – tai sustiprins jo vidinę motyvaciją
- Per šį laiką smegenys "išsivalo" ir pasiruošia gilesniam mokymuisi

Nuobodžiavimas padeda atrasti tikrus pomėgius

- Kai vaikas turi iš nuobodžio sugalvoti veiklą, jis atranda, kas jam iš tiesų įdomu
- Tėvų užduotis: ne pripildyti vaiko laiką veiklomis, o suteikti erdvę atrasti savo interesus
- Užrašykite, ką vaikas pasirenka veikti, kai jam nuobodu – tai atskleidžia jo tikruosius interesus

Nuobodžiavimas ir malonumų atidėjimas – paslėpti motyvacijos šaltiniai



- **Vidinė motyvacija - veikiame, nes mums tai patinka** (Vaikas skaito knygą, nes jam įdomu, ne dėl pažymio)
- **Išorinė motyvacija - veikiame dėl atlygio ar bausmės vengimo** (Namų darbų darymas tik dėl to, kad gaus išmanųjį telefoną)
- **Vidinė motyvacija sukuria ilgalaikį poveikį ir gilesnius įgūdžius** (Vaikai, kurie mėgsta matematiką, išsprendžia daugiau uždavinių nei reikalaujama)
- **Per didelis išorinių paskatų naudojimas gali sunaikinti vidinę motyvaciją** (Pradėjus mokėti už skaitymą, vėliau vaikas nebeskaitys be atlygio)

Vidinė vs išorinė motyvacija



Ikimokyklinukai (3-6 m.) – smalsumas, žaidimas ir atradimas (Natūrali motyvacija tyrinėti aplinką, klausimai "kodėl?", mokymasis per žaidimą)

Pradinukai (7-10 m.) – kompetencijos siekis ir pripažinimas (Noras būti "geru mokiniu", džiaugsmas dėl sėkmės, jautrumas kritikai)

Paauglystės pradžia (11-14 m.) – socialinis palyginimas ir identitetas (Draugų įtaka, vertybių formavimasis, noras būti priimtam bendraamžių grupėje)

Vyresnė paauglystė (15-18 m.) – autonomija ir ateities perspektyvos (Savarankiškų sprendimų poreikis, tolimesnio gyvenimo planai, asmeniniai tikslai)

*Motyvacijos raida
skirtingais amžiaus
tarpsniais*



Autonomijos poreikis – "Aš pats sprendžiu"
(Vaikas nori turėti pasirinkimą ir jausti, kad jo veiksmai yra jo paties sprendimas)

Kompetencijos poreikis – "Aš sugebu" (Vaikas turi jausti, kad užduotis jam įveikiama, kad jis daro pažangą ir tobulėja)

Ryšio poreikis – "Mane palaiko" (Vaikas turi jausti priklausymą grupei ir emociškai saugius santykius su artimaisiais)

Šių poreikių patenkinimas skatina stiprią vidinę motyvaciją (Kai vaikas jaučia autonomiją, kompetenciją ir ryšį, jis imasi veiklų savo noru ir su malonumu)

*Savideterminacijos
teorija – trys esminiai
poreikiai*



Dopamino sistema – natūralus motyvacijos mechanizmas (Smegenys išskiria dopaminą ne tik gavus atlygį, bet ir tikintis ateities sėkmės)

Emocinis patirties įrėminimas formuoja ilgalaikę motyvaciją (Jei mokymasis siejamas su teigiamomis emocijomis, vaikas norės mokytis dar)

Paauglystėje smegenys ypač jautrios socialiniam įvertinimui (Paauglių motyvaciją stipriai veikia bendraamžių nuomonė ir priėmimas)

Migdolinis kūnas ir stresas – motyvacijos priešas (Per didelis spaudimas aktyvuoja streso sistemas smegenyse, blokuojančias efektyvų mokymąsi)

*Motyvacijos
neuromokslas – kas
vyksta vaiko smegenyse*



1. Pasiūlykite prasmingą pasirinkimą, ne visišką laisvę

Vietoj "Ką nori veikti?" (per platu), **siūlykite** "Nori pradėti nuo matematikos ar lietuvių kalbos?" (konkretus pasirinkimas)

2. Girkite pastangas ir procesą, ne įgimtus gebėjimus

Vietoj "Tu toks gabus!" **sakykite** "Matau, kiek daug pastangų įdėjai – tai jau duoda rezultatų!"

3. Padėkite vaikui atrasti asmeninę prasmę mokymesi

Paklauskite: "Kaip šios žinios galėtų tau padėti siekti to, kas tau svarbu?" (Suraskite ryšį tarp mokymosi ir vaiko tikslų)

4. Sukurkite motyvuojančią namų aplinką

Ribotas ekranų laikas, erdvė mokymuisi be blaškymosi, matomoje vietoje pakabinti tikslai ir pasiekimai

5. Modeliuokite mokymosi kultūrą savo pavyzdžiu

Skaitykite, mokykitės naujų dalykų, drąsiai darykite klaidas ir rodykite, kaip patys mokatės iš jų

Apibendrinkime



6. Skaidykite didelius tikslus į mažus, lengvai pasiekiamus žingsnius

"Parašyti rašinį" → "Sugalvoti temą", "Užrašyti 3 pagrindines mintis", "Parašyti įžangą"...

7. Sukurkite "įgūdžių augimo" dienoraštį ar vizualų progreso sekimą

Dokumentuokite kartu su vaiku jo pažangą: "Prieš mėnesį išsprendei 5 uždavinius per 10 min., dabar jau 12!"

8. Paversti mokymąsi socialine patirtimi

Organizuokite mokymosi grupes, šeimos protmūšius, bendrus projektus – socialinis aspektas didina motyvaciją

9. Ieškokite mokymosi galimybių realiame pasaulyje

Matematika – apsiperkant, gamtos mokslai – gamtoje, istorija – muziejuose, kalba – rašant laiškus senel

10. Kalbėkite apie nesėkmes kaip apie normalią mokymosi dalį

"Klaidos rodo, kad bandai kažką sudėtingo – tik taip ir išmokstame naujų dalykų!"

Apibendrinkime



ATMINTINĖ: Ko vengti:

- Neužgožkite vaiko vidinės motyvacijos per didelėmis išorinėmis paskatomis
- Neversdami ir negrasindami – tai sukelia pasipriešinimą arba priklausomybę nuo išorinių paskatų
- Nelyginkite su kitais vaikais – lyginkite tik su ankstesniais jo paties pasiekimais
- Nesureikšminkite pažymių ir rezultatų labiau nei mokymosi proceso
- Nepamirškite švęsti mažų pergalių kelyje į didesnius tikslus